ՍԵԴԱ ՏԱՃԱՏ ՕՀԱՆԵԱՆ

ԻՐԱՔԻ ՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԸ 20-ՐԴ ԴԱՐՈՒՆ

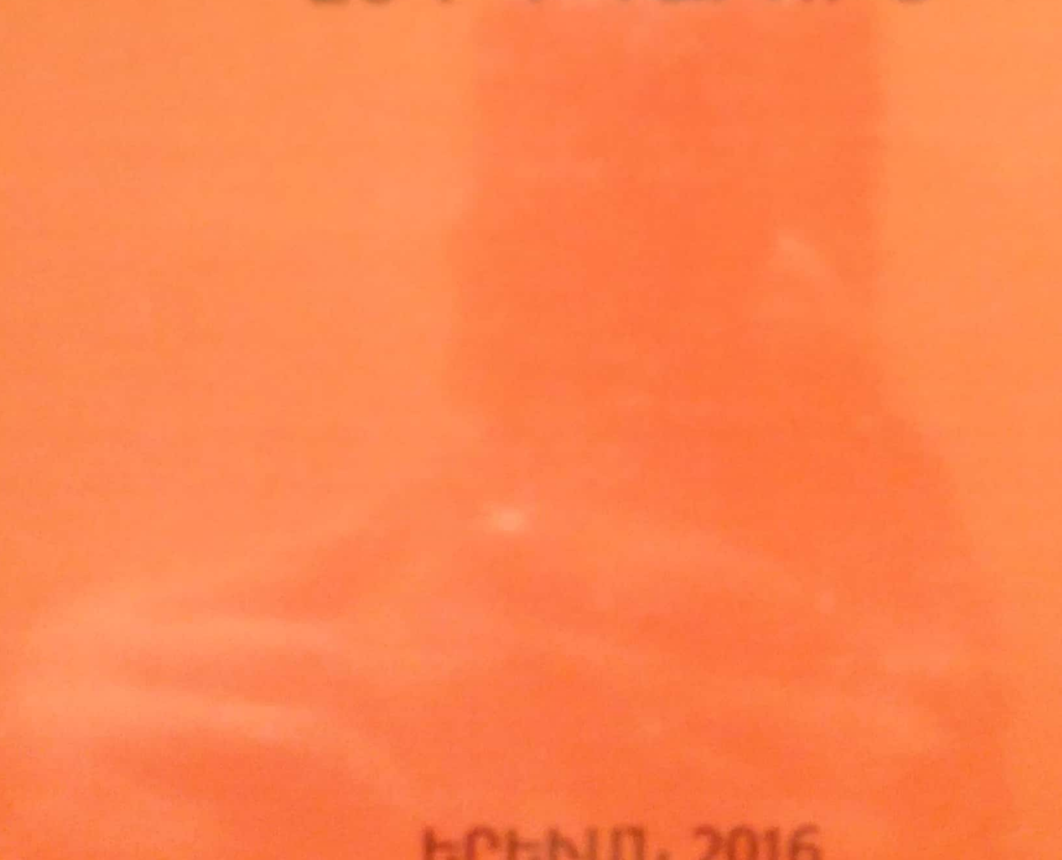

ԵՐԵՒԱՆ 2016

Scanned by CamScanner

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ
ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ՍԵԴԱ ՏԱՃԱՏ ՕՀԱՆԵԱՆ

ԻՐԱՔԻ ՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԸ 20-ՐԴ ԴԱՐՈՒՆ

6973

ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔ. ԱՇՃԵԱՆ
ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ
152

ARCH. MESROB ASHJIAN
BOOK SERIES
152

ԵՐԵՎԱՆ 2016

БИБЛИОТЕКА
Институт истории АН Арм.ССР
ՀՍՍՀ ԳԱ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԻՆՍՏ.
ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Scanned by CamScanner

ՀՏԴ 93/94
ԳՄԴ 63.3
Օ-451

Խմբագիր՝ բ.գ.թ. Արծուի Բախչինեան

Օհաննեան Սեդա

Օ-451 Իրաքի հայ համայնքը 20-րդ դարում/ Ս. Օհաննեան. - Եր.: ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ, 2016.- 293 էջ:

Աշխատութիւնը նուիրուած է Իրաքահայ բազմադարեայ պատմութեան նորագոյն պատմաշրջանի անցուդարձերուն, երբ 20-րդ դարու Առաջին աշխարհամարտի ընթացքին, գաղթօճախը ընդունեց իր մէջ Արեւմտեան Հայաստանի տարբեր շրջաններէն, յատկապէս Վասպուրական աշխարհի զանազան գաւառներէն, գիւղերէն, նա՛եւ Ատրպատականի և Թուրքիայի հայաբնակ տարբեր բնակավայրերէն բռնագաղթուած բազմահազար հայ ժողովուրդը:

Ժամանակագրական առումով աշխատութիւնը կ՚ընդգրկէ այս ժողովուրդին մէկ դարեայ (20-րդ դար) յոյժ կարեւոր պատմաշրջանի դէպքերն ու դէմքերը, գաղթականութեան հետ առընչուող բազմապիսի խնդիրներն ու լուծումները, առաջին և երկրորդ զանգուածային ներգաղթը, եկեղեցական, հասարակական-տնտեսական, կրթամշակութային և մարզական գործունէութիւնը:

Օգտագործուած են Գաղթականութեան Կոմիտէի և Միջագետքի Տարագրելոց Յանձնախումբի ցարդ չհրատարակուած փաստաթուղթերը, գաղթական ժողովուրդի վիճակագրութիւնը և այլեւայլ նամակագրութիւնները փոխանակուած Հայ Ազգային Պատուիրակութեան, Տարագրելոց Յանձնախումբի և Գաղթականութեան կոմիտէի միջեւ, որոնցմով հարուստ է Հայաստանի Հանրապետութեան Ազգային Արխիւին պահադարանները, ինչպէս նաեւ Գաղթականութեան կոմիտէի ատենապետ Լեւոն Շաղոյեանի անձնական արխիւը, մէկէ աւելի ականատեսներու յուշագրութիւնները, և բնականաբար հասարակական կազմակերպութիւններու յոբելինական յուշամատեանները եւայլն:

Գիրքը նախատեսուած է սփիւռքագէտ-պատմաբաններուն և ընթերցող լայն հասարակայնութեան համար:

ՀՏԴ 93/ 94
ԳՄԴ 63.3

ISBN 978-9939-860-39-8

© ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ, 2016

Scanned by CamScanner

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ 4

ԳԼՈՒԽ ԱՌԱՋԻՆ - ԻՐԱՔԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ 20-ՐԴ ԴԱՐՈՒՆ 25
1- Գաղթականութեան Հոսքը Իրաք 25
2- Հայրենադարձութիւն 7
3- Եկեղեցին և իր Գործունէութիւնը 78
4- ա- Հայ Առաքելական եկեղեցի 78
բ- Հայ Առաքել. եկեղեցւոյ առաջնորդարանին առընթեր մարմիններ 104
գ- Հայ Կաթոլիկ եկեղեցի 108
դ- Հայ Աւետարանական եկեղեցի 113

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ - ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ – ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ 116
ա - Տնտեսական Գործունէութիւն 116
բ - Հասարակական Կեանք 129

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ - ԿՐԹԱՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔ 157
1- Դպրոց 157
ա - Հայ Առաքելական Համայնքի Դպրոցներ և Կիրակնօրեայ Հաւաք 178
բ - Պաղտատի Հայ Կաթոլիկ Համայնքի դպրոցներ 181
2- Թատրոն և Երաժշտութիւն 184
3- Գրական-Գեղարուեստական Կեանք և Կերպարուեստ 205
4- Տպարան և Մամուլ 211

ՎԵՐՋԱԲԱՆ 215

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ 222
الخلاصة 251

SUMMARY 255
ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒԱԾ ՍԿԶԲՆԱՂԲԻՒՐՆԵՐՈՒ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՑԱՆԿ 258

Scanned by CamScanner

ՍԵԴԱ ՏԱՃԱՏ ՕՀԱՆԵԱՆ

ԻՐԱՔԻ ՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԸ 20-ՐԴ ԴԱՐՈՒՆ

Համակարգչային ձևավորումը՝ Ա. Մարանգոզյանի
Սրբագրիչ՝ Ն. Դավթյան
Տպագրիչ՝ Լ. Մուրադյան

Ստորագրված է տպագրության 17.10.2016 թ.
Տպաքանակը՝ 150 օրինակ

ՀՀ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ
ИНСТИТУТ ИСТОРИИ НАН РА
INSTITUTE OF HISTORY OF NAS RA

ՀՀ, 0019, Երևան, Մարշալ Բաղրամյան պող. 24/4
РА, 0019, Ереван, пр. Маршала Баграмяна 24/4
24/4, Marshal Baghramyan ave., 0019, Yerevan
http://www.academhistory.am

Scanned by CamScanner